

УДК 336.1

Ломонос Р. І.

здобувач вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні

Міхєєнко А. В.

здобувач вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні

Євтушенко Ю. В.

кандидат економічних наук

Національний університет «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

НОВІТНІ ВИКЛИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На даний час фінансова безпека залишатиметься ключовим пріоритетом для забезпечення економічної стійкості України, яка перебуває в умовах військових дій. Високі ризики у сфері державних фінансів вимагатимуть постійної уваги та зусиль державних органів. Одним із ключових елементів забезпечення фінансової безпеки в Україні є бюджетна безпека. Починаючи з повномасштабного вторгнення на територію нашої країни, Україна переживає складний період, який суттєво впливає на належне функціонування бюджетної системи. Саме тому, забезпечення бюджетної безпеки в Україні стає надзвичайно актуальним питанням. Це пояснюється тим, що бюджет відіграє ключову роль у підвищенні соціального захисту населення, регулюванні соціально-економічного розвитку, підтримці стабільності національної економіки, а також акумулюванні коштів, необхідних для відновлення держави та задоволення її військових потреб.

Основною метою даного дослідження є необхідність проаналізувати природу бюджетної безпеки як важливої складової фінансової безпеки держави в сучасних реаліях.

Науковці мають різні підходи до трактування поняття "бюджетна безпека". Зокрема, Горалько О. визначає бюджетну безпеку як стан, за якого забезпечується платоспроможність держави з урахуванням збалансованості доходів і видатків державного та місцевих бюджетів, а також ефективністю використання бюджетних коштів. [1].

Науковці Руда О.Л. та Марценюк О.В. доходять висновку, що бюджетна безпека полягає в здатності держави виконувати свої завдання та функції шляхом ефективного використання бюджетних ресурсів. Це, своєю чергою, сприятиме забезпеченню національної безпеки та соціально-економічному розвитку країни [4]. Згідно з методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, бюджетну безпеку можна розглядати як стан, за якого забезпечується платоспроможність і фінансова стабільність державних фінансів. Це створює умови для ефективного виконання органами державної влади їхніх функцій [2].

Фролов С. М. розглядає бюджетну безпеку держави як складову фінансової безпеки. На його думку, це специфічний стан платоспроможності держави, який забезпечує баланс між доходами та видатками державного і місцевих бюджетів, а також ефективне використання фінансових ресурсів бюджетної системи під час виконання функцій державної та місцевої влади (зокрема, в таких галузях, як державне управління, міжнародні відносини, підтримка науки, освіти та культури, охорона здоров'я, забезпечення національної безпеки, оборона, а також впровадження інвестиційної та екологічної політики). Цей баланс досягається шляхом підтримки фінансової стабільності (стійкості) бюджетної системи перед різними загрозами [6]. Як стверджує професор Пасічник Ю. В., фінансова безпека відображає захищеність інтересів держави на всіх рівнях фінансових відносин, а також рівень незалежності, стабільності та стійкості фінансової системи самої держави щодо зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів. Вона характеризує здатність фінансової системи держави забезпечувати ефективне функціонування економіки держави та сприяти її сталому розвитку. Своєю чергою, бюджетна безпека розглядається як стан, за якого держава здатна виконувати свої фінансові зобов'язання з урахуванням збалансованості доходів і

видатків державного та місцевих бюджетів, а також ефективного використання бюджетних коштів. Загалом, бюджетна безпека визначається розміром бюджету, часткою перерозподілу ВВП через бюджет, обсягом, характером і рівнем дефіциту бюджету, методами його фінансування, масштабами бюджетного фінансування, процесом бюджетотворення, своєчасністю затвердження та характером виконання бюджету, рівнем бюджетної дисципліни [3].

Ключовою передумовою для зміцнення бюджетної безпеки є забезпечення державного суверенітету нашої держави. Проте навіть в умовах збройного конфлікту необхідно вдосконалювати стратегію бюджетної безпеки, яка є основою фінансової безпеки та запорукою перемоги нашої держави, що вимагає:

- підвищити бюджетну дисципліну шляхом встановлення жорстких механізмів контролю за видатками та розробки ефективних бюджетних стратегій;
- зменшити дефіцит бюджету через оптимізацію видатків та збільшення доходів. Розширити джерела фінансування бюджетного дефіциту, як емісійні, так і неемісійні;
- удосконалити управління бюджетними ресурсами на тимчасово окупованих територіях, розробивши спеціальні механізми контролю та моніторингу фінансових потоків у цих регіонах;
- посилити боротьбу з тінізацією економіки шляхом запровадження електронного моніторингу грошового обігу, зміцнення правової бази для протидії податковим зловживанням;
- реформувати податкове законодавство з метою його спрощення та зменшення податкового навантаження на бізнес і громадян;
- провести структурні зміни в пенсійній системі для забезпечення її стійкості та фінансової сталості;
- посилити заходи протидії відмиванню коштів, зокрема через запровадження суворого контролю та моніторингу операцій, пов'язаних із легалізацією доходів незаконного походження [5].

Проведений аналіз показує, що в сучасних умовах бюджетна безпека набуває статусу ключової складової фінансової безпеки нашої держави. У цьому контексті бюджетну безпеку можна визначити як здатність бюджетної системи забезпечувати платоспроможність держави шляхом балансування доходів і видатків, а також ефективного використання бюджетних ресурсів для реалізації функцій регулювання економічного розвитку держави, соціальної політики, утримання органів управління та війська з метою гарантування національної безпеки. Отже, вкрай важливим завданням в умовах збройної агресії є забезпечення безперебійного наповнення державного бюджету, виконання ключових функцій держави, цільового фінансування оборонних потреб, а також підтримання макрофінансової стабільності в країні.

Література:

1. Горалько О. В., Горайська О. В. Бюджетна складова системи забезпечення фінансової безпеки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.1. С. 230-237. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2013_23.1_38
2. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
3. Пасічник Ю. В. Бюджетна безпека держави як складова фінансової безпеки. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/10631/1/18-20.pdf>
4. Руда О. Л., Марценюк О. В. Бюджетна безпека як основа фінансової безпеки держави. *Агроекономіка*. 2024. № 4. С. 99-107.
5. Ситник Н. С., Кравченко Б. О. Фінансова безпека держави: загрози та виклики в умовах війни. *Modern Economics*. №44 (2024). С.181-189.
6. Фролов С. М., Козьменко О. В., Бойко А. О. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 332 с.